

A „BNV IRODALOMKUTATÁSOK”-RÓL
/Beszámoló az 1963. évi Budapesti Nemzetközi Vásáron
meghirdetett irodalomkutatási szolgáltatásról/

Hoványi Gábor

A SZOLGÁLTATÁS CÉLJA ÉS MEGINDÍTÁSA

Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság 1962 végén javasolta, hogy az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ és a jelentősebb ipari tárcák tájékoztató intézményei közösen vegyenek részt az 1963. évi Budapesti Nemzetközi Vásáron: állítsanak fel közös pavilont a szakirodalmi tájékoztatás bemutatására és népszerűsítésére. A javaslatot az OMKDK-n kívül az Építésügyi Dokumentációs Iroda, a KGM Műszaki Tájékoztató és Propaganda Intézet és a NIM Műszaki Dokumentációs és Fordító Iroda tette magáévá. Ezek az intézmények az OMFB kezdeményezésére bárki által díjmentesen megrendelhető irodalomkutatási szolgáltatást is meghirdettek a vásáron.

A díjmentes irodalomkutatási akciónak kezdetben két célja volt:

1. a műszakiak széles körével kívánta megismertetni a szakirodalmi tájékoztatásnak ezt a formáját, ezen keresztül pedig népszerűsíteni akarta magát a szakirodalmi tájékoztatást;

2. adatokat kívánt szerezni az OMFB Dokumentációs Állandó Bizottsága számára*, amely más tevékenységén kívül széleskörű vizsgálatokat is folytat a műszaki tájékoztatási szolgáltatások szükséges mértékének a megállapítására. Az OMFB-DAB az akció eredményétől - közvetlenül vagy közvetve - a következő kérdésekre várt választ:

- hozzávetőleg milyen nagyságrendben igénylik műszaki szakembereink a tájékoztatás irodalomkutatási formáját?
- ha igényük jelentősen meghaladja az elmúlt esztendőkből készített irodalomkutatások számát, vajon mi az oka, hogy eddig az

*Erre vonatkozóan lásd a beszámoló végén bemutatott BNV Irodalomkutatások Jegyzékének előszavában foglaltakat, amelyet ZENTAI Béla, az OMFB-DAB elnöke írt.

igényeknél kevesebb irodalomkutatást rendeltek meg?

Az erre a két kérdésre kapott, számadatokon alapuló válasz a műszaki tájékoztatás fejlesztését is befolyásolhatja; ez adott súlyt az akciónak, mint vizsgálatnak.

A következőkben ennek az irodalomkutatási szolgáltatásnak az adatait, történetét és főbb tanulságait kívánjuk átfogóan ismertetni; a részletes és a mostaninál mélyrehatóbb elemzés csak egy hosszabb lélegzetű tanulmány tárgya lehet.

AZ IGÉNYEK ELEMZÉSE

A tájékoztatási szakemberek tisztában voltak az elmúlt évek irodalomkutatás-megrendeléseinek "nagyágrendjével": az OMKDK-tól például évente 300-400 irodalomkutatást rendeltek meg. Becsléseikben a BNV irodalomkutatási akcióra beérkező 1000 igényt nagy sikernek ítélték. Ennyi megrendelő összegyűjtésére indította meg az irodalomkutatások propagandáját, majd magát a szolgáltatást a bevezetőben felsorolt intézmények képviselőiből alakított BNV Szervező Bizottság. Ez szerkesztette meg a kérdőívet/1. ábra/, amelyen az igénylők meg-

MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÓ INTÉZETEK PAVILONJA

Budapesti Nemzetközi Vásár
1963.

K É R D Ő Í V

A tájékoztatást kérő neve:

becsntása:

munkahelye:

nyelvismerete.....

Milyen témára kér szakirodalmi tájékoztatást:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Igénybe vett-e már szakirodalmi tájékoztatást:

.....

Melyik intézménytől:

.....

Milyen címre kéri válaszukat:

.....

Megjegyzés:

rendelhetők az irodalomkutatásokat, és ez gondoskodott a kérdőívek szétosztásáról és begyűjtéséről is.

A megszerkesztett kérdőívnek - miként a feldolgozáskor kitűnt - voltak előnyei és fogyatékosságai: szerkesztésekor azonban nyilván azzal is számolni kellett, hogy a vásáron töltik ki az érdeklődők, és ezért nem lehet túlságosan részletes.

A kérdőívek gyűjtését a BNV Szervező Bizottság, illetve a részt vevő tájékoztatási intézmények kétféleképpen végezték: 1. magán a vásáron, a felállított pavilonban gyűjtötték a kitöltött kérdőíveket /a kitöltésben kívánságra tájékoztatási műszaki szakemberek segítettek az érdeklődőket/; 2. a vásár tartama alatt a felsorolt intézmények elfogadták és a BNV Szervező Bizottsághoz továbbították a címükre beküldött kérdőíveket. Ezek többnyire olyan kérdőívek voltak, amelyeket egy-egy kutatóintézet, vállalat vagy üzem munkatársai, dolgozói saját tájékoztatási szakemberük kezdeményezésére, összegyűjtve küldtek be.

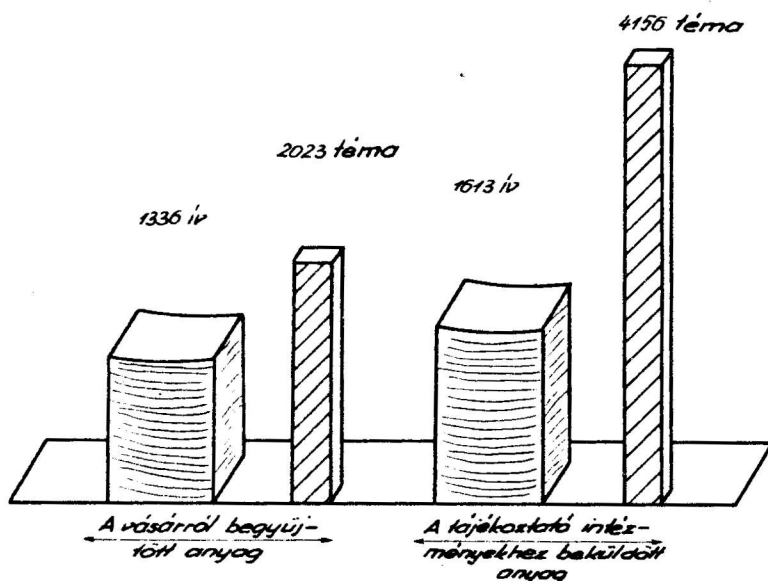
A kétféle kérdőív-gyűjtéssel bizonyos mértékig más-más jellegű igények érkeztek a BNV Szervező Bizottsághoz, amelyik elhatározta, hogy az átfogó statisztikai értékelés és a feldolgozás feladataira külön feldolgozó részleget szerveztet.

A feldolgozó részleg statisztikai felmérésekor kitűnt, hogy a meghirdetett szolgáltatásra minden várakozást messze felülmúlva 9000 kiosztott kérdőívből 2949 kitöltött kérdőív érkezett vissza, összesen 6179 irodalomkutatási megrendeléssel /témával/. Ezek megoszlását a vásári begyűjtés és a tájékoztató intézményekhez való beküldés szerint a 2. ábra szemlélteti. Az ábrából kitűnik: a nem a vásáron kitöltött kérdőívekre átlag 2,6, a vásáron kitöltött kérdőívekre pedig átlag 1,5 témát irtak az igénylők. A műszaki szakemberek irodalomkutatási igényei tehát a két gyűjtési mód közül a "munkasztaloknál" tarthatók fel könnyebben és alaposabban.

Az összegyűjtött anyag a mennyiségen kívül még egy meglepetést tartogatott a tájékoztatási szakemberek részére: az előzetes becslések főként olyan kérdésekkel számoltak, amelyekre 10-15 adatot irodalomkutatásokkal, gyorsszolgáltatás keretében lehet választ adni. A kérdőívek közül azonban olyan sokra jegyezték fel bonyolult szakproblémákat kutató-, tervező- és szerkesztő-mérnökök és más vezető beosztású műszakiak, hogy az igények jelentős részére nem lehetett érdemben válaszolni a tervezett 10-15 adatot összeállításokkal.

Az irodalomkutatások feldolgozó részlege az átfogó statisztikai értékelés során a kétféleképpen beérkezett anyagot szétbontotta az igénylők munkakörének "szintje" szerint felső-, közép- és alsószintre. /Felsőszintűnek számítottak azok a munkakörök, amelyek betöltéséhez egyetemi vagy főiskolai oklevél szükséges, alsószintűnek pedig a fizikai dolgozók munkaköréi./ Ennek a szétbontásnak a százalékos eredményét szemlélteti a 3. ábra.

Az ábrából látszik, hogy a vásárról begyűjtött anyagban is döntő többségben /56,5 %/ felsőszintű műszaki szakemberek kérdései sze-

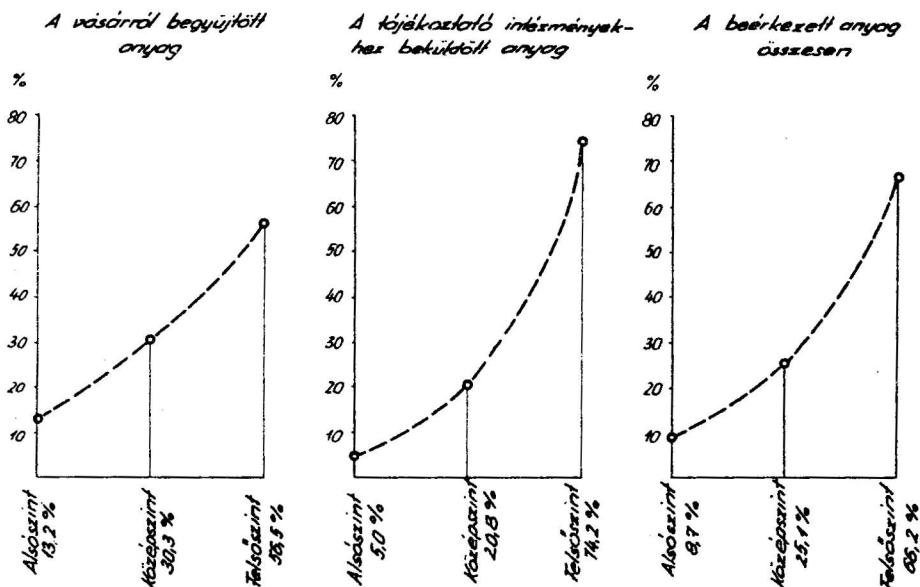
2. ábra

A megrendelt irodalomkutatások csoportosítása
a beérkezés módja szerint

2. ábra

repelnek; ez az arány azonban még csak nő a tájékoztató intézményekhez beküldött anyagban /74,2 %/. Ebből két következtetés vonható le: 1. elsősorban a "felsőszintű" műszaki munkakörökben dolgozók igénylik a szakirodalmi tájékoztatást; 2. a szolgáltatásnak nem a vásár területén végzett propagálásakor aránylag kisebb súlyt fektettek a műszaki alsó- és középszintnek megfelelő munkakörökben dolgozókra, mint a felsőszintűekére.

A kérdőívek általános statisztikai elemzésének talán legérdekesebb adata azt mutatta, hogy eddig a 2949 megrendelő közül 2091 soha nem használta fel a szakirodalmi tájékoztatás egyetlen formáját sem. Ez az összes igénylő 70,9 %-ának felel meg! A szakirodalmi tájékoztatást még soha fel nem használók részletes elemzése beosztásuk, képesítésük, nyelvtudásuk stb. szerint nem tartozik egy általános ismertetőbe; a puszta szám mögött rejlő helyzet jellemzésére azonban legalább még egy tény ismertetésével kell ráirányítani a fi-

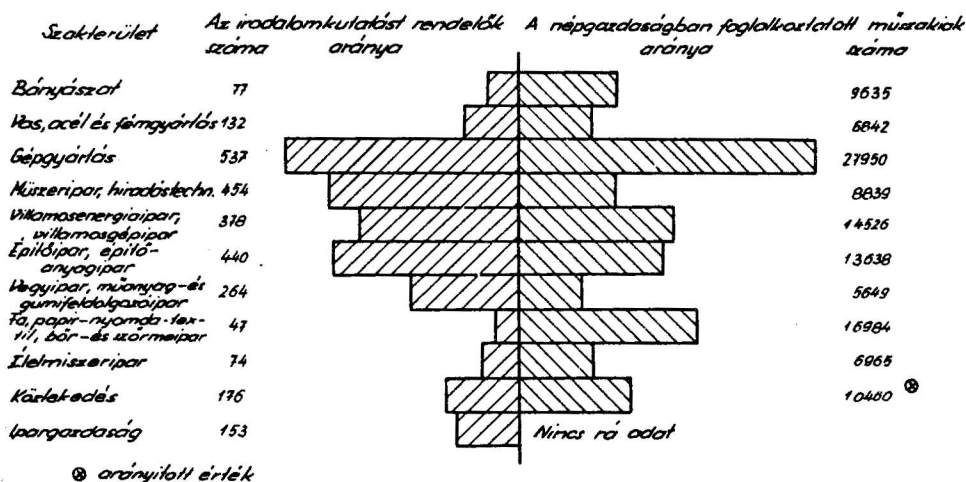
3. ábra

Az irodalomkutatások megrendelőinek szakmai szintje

gyelmet: nem egy olyan kutatóintézeti tudományos munkakörben dolgozó műszaki szakember küldte be kérdőívét, aki - saját bevallása szerint - még soha nem vett igénybe szakirodalmi tájékoztatást.

Az általános statisztikai feldolgozás utolsó mozzanataként a megrendelők szakma szerinti bontására került sor. Ezt mutatja a 4. ábra, a népgazdaság műszaki szakterületein foglalkoztatott műszakiak számával együtt. /Az utóbbiak adatait a Statisztikai Hivatal 1962-es Évkönyve alapján állítottuk össze./

Miként az ábra adataiból kitűnik, a megrendelők szakmai megoszlásának aránya még hozzávetőlegesen sem tükrözi minden esetben a népgazdaság különböző műszaki szakterületein foglalkoztatott műszakiak arányát. Ez természetes következménye egy ilyen jellegű szolgáltatásnak - de óvatosságra int akkor, ha a kapott eredményeket minden szak-

4. ábra

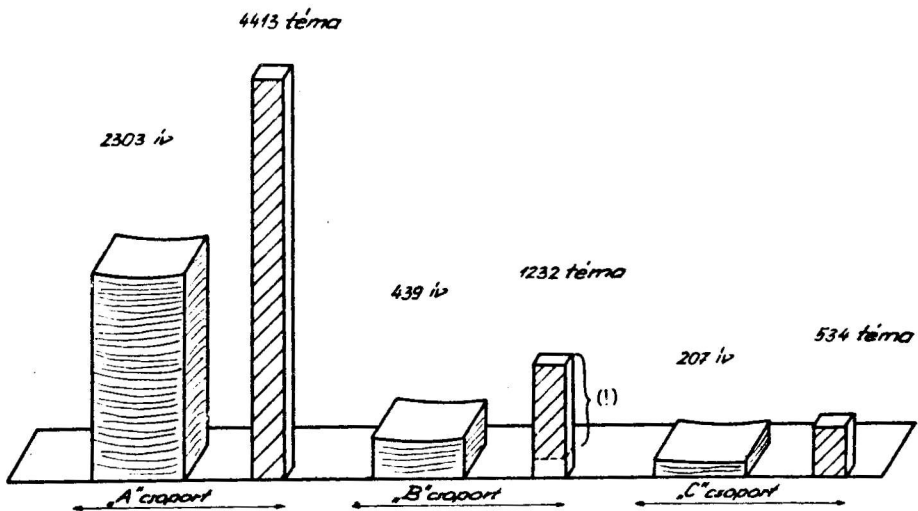
Az irodalomkutatást rendelők és a népgazdaságban foglalkoztatott műszakiak aránya szakterületek szerint

területre általánosítani akarnók. A 4. ábra főként azt kívánja közlően érzékelteni, hogy az irodalomkutatási akció általános statisztikai elemzésének felsorolt adatai, tényei, milyen szakterületi megrendelések milyen arányú összesítésének az eredményéből születtek. A szakirodalmi tájékoztatásnak a felsorolt szempontok szerint történő, szakterületekre bontott vizsgálata azonban szintén csak a mostaninál részletesebb vizsgálattal történhet. Ekkor ugyancsak szakterületenként külön-külön kellene mérlegelni, hogy a szakirodalmi tájékoztatás melyik szakterületen milyen mértékben számottevő tényezője a műszaki fejlesztésnek.

A SZOLGÁLTATÁS TÖRTÉNETE

A feldolgozó részleg második munkafeladatát, az irodalomkutatások összeállítását a begyűjtött kérdőívekre az egyes témák csoportosításával, súlyozásával kezdte meg. A súlyozásnak két szempontja volt: 1. mekkora feladatot jelent az adott téma irodalomkutatási feldolgozása; 2. az adott téma megrendelője beosztása - tehát hihetőleg szakismerete - szerint hasznos anyagot kaphat-e egy 10-15 adatos, gyorsszolgáltatásként összeállított irodalomkutatással, avagy csupán egy részletes irodalomkutatással lehet-e számára értékes anyagot adni. A súlyozás, illetve a csoportosítás eredményeként a begyűjtött megrendeléseket három csoportba osztotta a feldolgozó részleg:

- "A" csoport: a 10-15 adatos, gyorsszolgáltatásban feldolgozható témák;
- "B" csoport: a részletes irodalomkutatással feldolgozható témák;
- "C" csoport: az irodalomkutatásként fel nem dolgozható megrendelések.

5. ábra

A megrendelt irodalomkutatások csoportosítása a feldolgozás módja szerint

Ezeknek a csoportoknak az arányát mutatja az 5. ábra.

Az 5. ábra "B" csoport részében // jelöléssel hívtuk fel a figyelmet arra, hogy az ebbe a csoportba sorolt témák 82 %-a, azaz 1001 téma olyan kérdőíven szerepelt, amelyet nem a vásárban töltöttek ki, hanem a tájékoztatási intézmények egyikén át juttattak el a BNV Szervező Bizottsághoz. Ez azt bizonyítja, hogy a szakmai szempontból számottevő igényeket leghasznosabb a munkahelyeken feltárni.

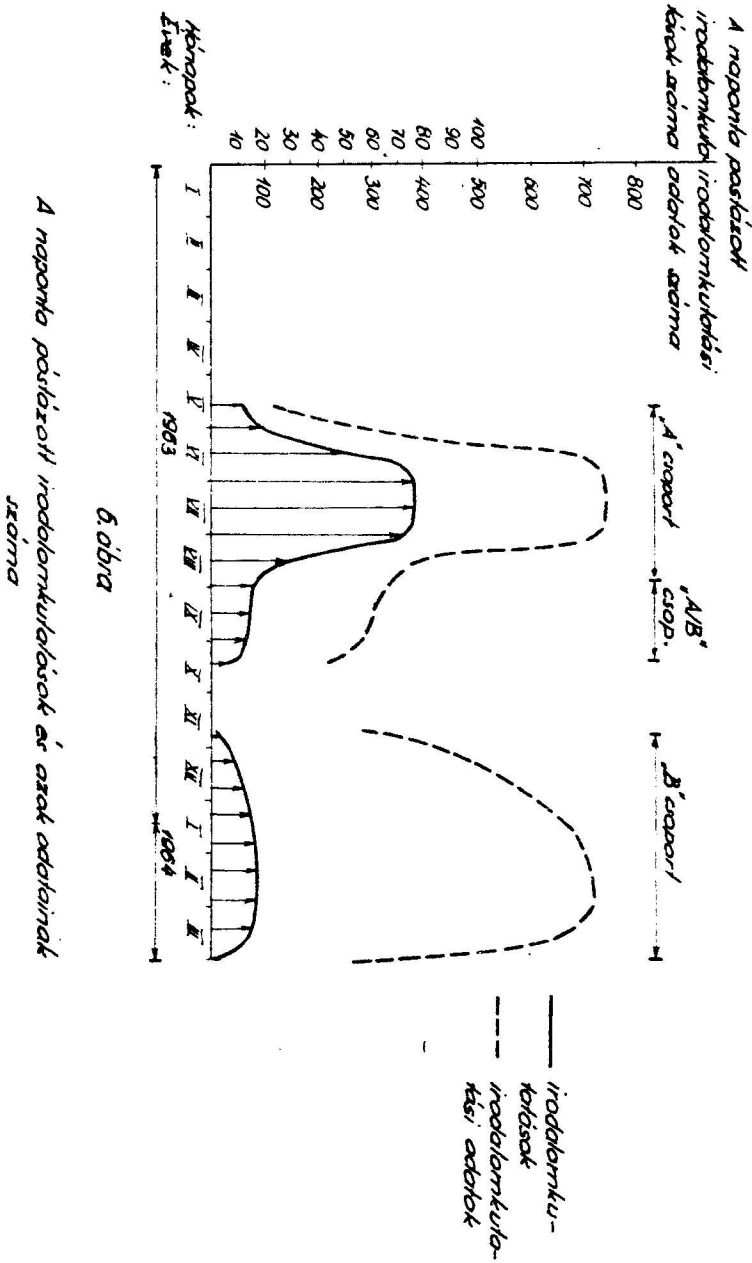
A "B" csoportba sorolt, tehát magas műszaki szintű témák nagy száma /232 részletes irodalomkutatás/ valójában azt jelentette, hogy az akció kettős célja egy harmadikkal bővült: az eredetileg a tájékoztatás népszerűsítésére szánt és egyben a tájékoztatás módszertani vizsgálatára tervezett szolgáltatásnak most a megrendelések számottevő hányadában a népgazdaság fontos műszaki-fejlesztési kérdéseinek megoldásában kellett a műszaki szakembereket az irodalom adataival támogatnia. Hogy ennek a harmadik célnak eleget tudjon tenni, a szolgáltatás feldolgozó munkája élesen elkülönült az "A" és a "B" csoportokba sorolt témák irodalomkutatásainak az összeállítására.

Az "A" és "B" típusú irodalomkutatások 88 %-ának elkészíttetése a BNV feldolgozó részleg feladata volt; az építőipari-építőanyagipari kutatási témákat /12 %/ az ÉDOK vette át feldolgozásra. Ez a két szerv szorosan együttműködve, közös irányelvek szerint állította össze az anyagot: a sokszorosított irányelvek pontosan megszabták az irodalomkutatások tartalmi és formai követelményeit, külön az "A" és külön a "B" csoportba sorolt kutatások esetében.

A feldolgozás az "A" csoport anyagával kezdődött, hiszen ennél 2302 megrendelőnek lehetett rövid idő alatt megküldeni a témánként 10-15 adatot összeállításokat. Átmeneti pénzügyi szűnet /a szükséges fedezet biztosítása/ után következett a "B" csoportba sorolt, időigényes anyagok összeállítása, amelyekre "mindössze" 432 megrendelő várt. /Itt kell megjegyezni, hogy a feldolgozások egyes témák átsorolására került sor: "A" "B", "B" "A/B" /középkategória/, "C" "A" és "C" "B" átsorolások történtek./ A szolgáltatás időbeli lefolyását ígykszik érzékeltetni a 6. ábra.

A 6. ábrából kitűnik az "A" és "B" csoportba sorolt irodalomkutatások között adatainak számszerű különbsége: az előbbiek átlag 10-15 irodalmi adatot, az utóbbiak átlag 60 adatot tartalmaztak. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltatásban nyolc hónap alatt hozzávetőleg 120 000 szakirodalmi adatot kaptak kézhez a megrendelők.

Az "A" és "B" csoportba sorolt irodalomkutatások között azonban között adataik számszerű különbségénél lényegesebb volt a minőségi különbség. A "B" csoport irodalomkutatásai felsőszintű igények kielégítésére készültek. Színvonaluk biztosítására minden esetben az adott terület ismert szakemberét kértük fel lektorálásra. A lektorálás első feladata - még az irodalomkutatási munka megkezdése előtt - annak elbírálása volt, hogy a megrendelés szövege szakmailag egyértelmű-e, lehetséges-e ennek alapján a kutatói munka megindítása; utolsó szakasza pedig a kész irodalomkutatás tételes ellenőrzése, bírálat, esetleg kiegészítése volt.

Magát a kutatómunkát a feldolgozás mindkét szakaszában főként egyetemi végzettségű műszaki szakemberek végezték. Ezek az összes kutató 86 %-át alkották. 14 % volt a nem műszaki képesítésű tájékoztatási szakemberek aránya. Az "A" anyagokat közel 150, a "B" anyagokat pedig az előzőkből válogatott 70 kutató állította össze.

A kutatóknak több mint kétharmada főoglalkozásként nem a műszaki szakirodalmi tájékoztatásban dolgozik. Ezek kevés kivétellel most állítottak össze először irodalomkutatásokat megrendelésre és kiadott irányelvek szerint. Bevonásuk és begyakorlásuk a tájékoztatási munkában - különösen, mivel a feldolgozásra váró anyag szakterületi bontása szakterületenként a számukat is megszabta - a szolgáltatás egyik fő problémája volt.

A feldolgozási munka megszervezésének részletei szintén nem tartoznak egy általános ismertetés keretébe, ezért ezekre sem térünk ki.

Meg kell viszont említeni a "C" csoportba sorolt, tehát az irodalomkutatással fel nem dolgozható megrendelések kérdését. A "C" csoportba sorolt témák megrendelőinek egy része túlságosan tág kutatási tárgykört jelölt meg. /Ilyen pl. a "Vasúti járművek" tárgykör, ha a szakterületen dolgozó kutatómérnök rendeli meg; ugyanez a tárgykör viszont feldolgozható irodalomkutatásként a szakterületen dolgozó munkás számára./ Ezeknek a tárgyköröknek a szűkítésére levélben kértük fel a megrendelőket, válaszuk után pedig az "A" vagy a "B" csoport anyagaként dolgoztuk fel a módosított témát. A "C" csoport másik részének igénylői kifejezetten olyan témákra kértek irodalomkutatást, amelyekre nem lehet összeállítani.

A következőkben bemutatunk néhány, a "C" csoportba sorolt tárgykör-megjelölést, és zárójelben közöljük a megrendelő beosztását is.

- "Találmányok a kutatás szolgálatában" /igénylő: Távközlési Kutató Intézet osztályvezetője/;
- "Automatika" /igénylő: KGMTI irányító tervezője/;
- "Személygépkocsik, tehergépkocsik" /igénylő: Csepel Autógyár tervezőmérnöke/;
- "Anyagvizsgálat, metallurgia" /igénylő: Borsodnádasdi Lemezgyár laboratórium-vezetője/;
- "Energia- és vegyipari gyors információ" /igénylő: Győri Megyei Könyvtár műszaki tájékoztatója/;
- "A kiállításon a Ganz-Mávag, Szerszámgépgyár által bemutatott furókészülékek tipikus alkatrészeinek ismertetése" /igénylő: EMV szerszámszerkesztő/;
- "Telefunken: Röhrenmitteilungen für die Industrie - Inhaltsverzeichnis" /igénylő: Mechanikai Laboratórium kutatómérnöke/;
- A Forte gyár által a közelmúltban forgalomba hozott 10 DIN reprodukciós film a javasolt FD 25 hívóban történt előhívás után szürkefátyolos marad. Az említett film meg tudja-e közölni az AGFA 10/10 DIN-es reprofilmjét, és milyen hívóban, milyen módszerrel" /igénylő: CGV laboratórium vezetője/.

Miként ezek a példák mutatják, még akkor is lenne tennivalónk, ha csupán a vezetőbeosztású műszaki szakemberek, a kutató-, tervező- és szerkesztőmérnökök széles körében kívánjuk tudatosítani, hogy mit is várhatnak a szakirodalmi tájékoztatás különböző formáitól.

Végül rá kell térni a szolgáltatás pénzügyi részének ismertetésére. A díjmentes szolgáltatás összköltsége közel háromnegyed millió forint volt. 500 000 Ft-os fedezetről a Pénzügyminisztérium és az OMPB gondoskodott. Ehhez irodalomkutatási megrendelés formájában 185 000 Ft költséggel a KGM MTPI, 65 000 Ft-tal pedig a NIMDOK járult hozzá.

A 4502 "A" téma feldolgozása kerekén 330 000 Ft-ba, az 1254 "B" témáé pedig 380 000 Ft-ba került. Egy "A" típusú irodalomkutatás költsége tehát átlagosan 73 Ft, egy "B" típusú pedig 300 Ft volt. Az irodalomkutatások egy-egy adatára közelítően 6 Ft-os költség számítható.

A feldolgozást végző kutatók és a lektorok óránként 15 Ft-ot számolhattak el. Egy "A" típusú irodalomkutatás átlag 3-4, egy "B" típusú pedig átlag 15 kutatói óra alatt készült el. A "B" anyag lektorálása irodalomkutatásonként átlag 3 órát vett igénybe.

A SZOLGÁLTATÁS ÉRTÉKELESE

A szolgáltatás egyik céljának elérését, nevezetesen az irodalomkutatások, tágabb értelemben a szakirodalmi tájékoztatás széleskörű népszerűsítésének hatásfokát nehéz lemérni. Ennek becslésére is olyan adatokat kellene ismerni, mint pl. az akció eredményeként feladott fordításrendelések számát, vagy azoknak az új olvasóknak a számát, akik az irodalomkutatások kézhezvétele után, ezek ösztönzésére keresztek fel az OMKDK-t vagy szakmai tájékoztató szerveik egyikét. Hogy az akció ebből a szempontból sem volt eredménytelen, azt érzékeltesse egyetlen számadat: a dolgozóinak címzett /!/ BNV irodalomkutatásokra hivatkozva csak a Chinoin Gyógyszer- és Vegyészeti Termékek Gyára 42 fordítást rendelt meg az OMKDK-nál. Ezek mindegyikét 2-3 példányban kérték.

Az akciónak mint vizsgálatnak az eredményét ZENTAI Béla, az OMPB Dokumentációs Állandó Bizottságának elnöke a következőkben foglalta össze idézett előszavában:

"A vizsgálat végülis bebizonyította, hogy

- a műszakiak körében jelentős és máig még fel nem tárt irodalomkutatási igények vannak;
- nem megfelelő az irodalomkutatások, tágabb értelemben a műszaki tájékoztatás szolgáltatásainak propagandája;
- egyszerűsíteni kell az irodalomkutatás-rendelések ügyvitelét és finanszírozását;
- meg lehet teremteni a szükséges apparátust ilyen nagyszámú igény kielégítésére is."

Külön statisztikai felméréssel iparkodtunk számot vetni azzal, hogy a szolgáltatás a mintegy "menet közben" kitűzött harmadik cél-nak mennyire tudott megfelelni: a népgazdaság szempontjából jelentős műszaki feladatok megoldásában mennyire tudta segíteni a szakembereket. Ennek felmérésére 400 "B" típusú irodalomkutatás megrendelője, elkészült irodalomkutatásával együtt kérdőkétyákat kapott kézhez. Ezen a következő három kérdésre kértük válaszáat:

1. az irodalomkutatást fel tudta-e használni szorosán vett munkaterületén?
2. milyen észrevétele van a megküldött anyaggal kapcsolatban?
3. lenne-e szüksége a jövőben is hasonló irodalomkutatásra, s ha igen, 1964 folyamán hányra?

A kérdőkétyákból 152 témára vonatkozó válasz érkezett vissza. Ezek részletes elemzése ismét nem egy általános ismertető feladata - az ebbe illő összegezés az 1. táblázat adatai tartalmazzák.

A "B" TÍPUSÚ IRODALOMKUTATÁSOK HASZNOSÍTÁSÁNAK
STATISZTIKAI ADATAI

1. táblázat

Témák száma, amelyekre a kérdőkétyát visszaküldték	152
A visszaküldők beosztása /témánként/	
Kutatóintézeti munkatárs	57
Tervezőintézeti mérnök	30
Üzemi kutató- és tervezőmérnök	54
Minisztériumokban és egyéb hatóság- oknál dolgozó mérnök	4
Akadémiai fokozatu műszakiak, egye- temi műszaki oktatószemélyzet	2
Egyéb	5
Összesen:	152
Az irodalomkutatást	
felhasználta munkájában	150
nem használta fel munkájában	2
Összesen:	152
A jövőben igényelne irodalomkutatá- sokat	150

1. táblázat folytatása

Az 1964-re igényelt irodalomkutatások		
száma összesen		281
1 témát igényelt		6
2 " "		22
3 " "		23
4 " "		9
5 " "		12
6 " "		4
8 " "		1
10 " "		3
Nem válaszolt		6

A táblázatból egy adatot kell különösen kiemelni: a kérdőkártyákat visszaküldők 152 irodalomkutatást kaptak kézhez, 1964-re pedig 281 irodalomkutatási igényt jelentettek be. Ez 85 %-os igény-növekedésnek felel meg.

A szolgáltatás adatainak és tanulságainak ismeretében e sorok írója úgy véli, hogy meg lehetne tenni az első lépéseket az 1963-as BNV irodalomkutatási akcióval azonos méretű, de nem díjtalan és kampányszerű, hanem szervezett irodalomkutatási szolgáltatás kiépítésére. Ez magába foglalhatná az igények szervezett feltárását, értékelését és rangsorolását, az elfogadott témák feldolgozását és adott esetben szélesebb körű hasznosításának lehetővé tételét. Az intézetek, üzemek stb. megrendeléseiket műszaki fejlesztési alapjukból fedezhetnék. Ezt a gondolatot vezette még tovább ZENTAI Béla, szintén idézett előszavában: "...célszerűnek látszik megvizsgálni egyes szakirodalmi tájékoztatási tevékenységek központilag történő finanszírozását."

AZ IRODALOMKUTATÁSOK TOVÁBBI HASZNOSÍTÁSA

Az elkészült irodalomkutatások első példányát a megrendelő kapta kézhez. Valamennyi összeállítás másodpéldánya az OMKDK birtokában maradt, szakterülete anyagát pedig az ÉDOK, a KGM MTPI és a NIMDOK is megkapta másolatban.

A beérkezett megrendelések zöme a termelés és a műszaki fejlesztés fontos és időszerű kérdéseire vonatkozik, ezért ezek az igénylőkön kívül másokat is érdekelhetnek. Az OMKDK anyaga helybenolvasásra az érdeklődők rendelkezésére áll, az egyes irodalomkutatásokról pedig gépelt másolat is rendelhető. A több mint ötezer irodalomkutatást magába foglaló anyag könnyebb áttekintésére az OMKDK két kötetben kiadja az irodalomkutatások jegyzékét. /7. ábra/ Az I. kötet az "A", a II. a "B" csoportba sorolt irodalomkutatások címét tartalmazza szakterületek és azon belül szakcsoportok szerint. A jegyzékek az iroda-

I

[illegible]

lombkutatásokban foglalt közlemények számát és a besorolt anyag nyelv szerinti megoszlását is feltüntetik; a II. kötetben, a "B" csoport feldolgozásainál, az ETO jelzetek is szerepelnek.

Reméljük, hogy az Irodalomkutatások Jegyzékéből kiválasztott irodalomkutatások az érdeklődő műszaki szakemberek még szélesebb körének nyújtanak majd segítséget munkájában, szakmai fejlődésében, és azok számára is hasznosak lesznek, akik nem a szakterületükbe tartozó kérdések irodalmával kívánnak megismerkedni.

HOVÁNYI, G.: Über Literaturrecherchen an der Budapester Internationalen Messe

Auf Veranlassung des Regierungsamtes für Technische Entwicklung nahm die Ungarische Technische Landesbibliothek und Dokumentationszentrale /im weiteren OMKDK/ gemeinsam mit den Informationsinstituten der bedeutenderen industriellen Ministerien an der Budapester Internationalen Messe 1963 teil. An der Messe wurde versuchsweise ein durch jeden bestellbarer, kostenloser technischer Literaturrecherchedienst aufgestellt. Der Versuch brachte einen unerwarteten Erfolg: während bei der OMKDK durch wissenschaftliche und Forschungsinstitute, Unternehmen, Forscher und technische Fachleute im Jahresdurchschnitt etwa 300 bis 400 Literaturrecherchen bestellt werden, trafen für die an der Budapester Internationalen Messe errichtete Dienstleistung mehr als 6000 Bestellungen ein.

Die Bearbeitung wurde von 150 technischen und Informationsfachleuten unter der Leitung der OMKDK innerhalb von 8 Monaten durchgeführt. Die bestellten Themen wurden in 4500 Fällen mit Literaturrecherchen von informativem Charakter mit je 10-15 Angaben beantwortet; für die übrigen Bestellungen wurden aus durchschnittlich 50 Angaben bestehende, die betreffende Frage eingehend behandelnde, Literaturrecherchen zusammengestellt.

Die Dienstleistung bezweckte ausser der inhaltlichen Hilfeleistung auch die Popularisierung der Literaturrecherchen, im weiteren Sinne der fachliterarischen Information: 70 % der Besteller, - vorwiegend technische Fachleute höherer Qualifikation - nahmen diese Art der Information hier zum erstenmal in Anspruch.

Vom Gesichtspunkt der Organisation der technischen Information und Dokumentation brachte dieser Versuch die folgenden wichtigsten Ergebnisse:

- Es erwies sich, dass unter den technischen Fachleuten ein bedeutender, bis auf heute noch nicht erschlossener Anspruch auf Literaturrecherchen besteht.
- Die Propaganda der Literaturrecherchen, im weiteren Sinne der Dienstleistungen der technischen Information und Dokumentation ist nicht ausreichend.
- Die Administration der Bestellung und die Finanzierung von Literaturrecherchen muss vereinfacht werden.
- Es kann ein Apparat geschaffen werden um auch einen solchen grossen Bedarf zu befriedigen.

Die Titelverzeichnis der verfertigten Literaturrecherchen veröffentlicht die OMKDK in zwei Bänden. Der erste Band ist im Mai 1964 erschienen, der zweite Band ist für Juli 1964 vorgesehen. Das mit DK Zahlen versehene Sachregister fördert die Erschliessung des Inhaltes.

HOVÁNYI, G.: On literature searches made at the 1963 Budapest International Fair

Following the initiative of the Hungarian State Office for Technical Development the Hungarian Central Technical Library and Centre for Documentation /OMKDK/ took part at the 1963 Budapest International Fair, jointly with the information and documentation offices of the major industrial ministries. As an experiment, it was advertised at this fair that technical literature-searching service would be available free of charge, at anybody's request. The success of this experiment was quite unexpected: in contrast to the 300-400 yearly requests for literary searches at the OMKDK by scientific and development institutes, specialists of industry, research workers and other technical personnel this advertised service attracted more than 6000 requests.

The searches were made by about 150 specialists in the technical and information field, under the direction of OMKDK, in a period of 8 months. In 4500 cases the requested topic was covered by 10-15 bibliographical data of informative character, in other cases the search resulted in an average of 50 bibliographical data, elaborated to deal in detail with every aspect of the given problem.

The result of this service - in addition to the offered and given help - was the growing awareness of the need for technical information in a wider sense; the majority of those who requested information - mostly high school graduate engineers and specialists - 70 % of the total, made use the first time of an information service.

From the point of view of the organization of technical information services the following conclusions may be drawn from this campaign:

- It proved the existence of important, but, to this very day, unrevealed needs for literary search among engineers.
- The propagation of literature searching and in a wider sense, of information services, is inadequate.
- The administration and financing of requests for literature searches must be simplified.
- There is a possibility to set up a staff able to deal with such a large number of demands.

The files of titles of the processed literature searches will be published by OMKDK in two volumes; the first has appeared in May 1964, the second is to appear in July 1964. The retrieval of the contents of both volumes will be made easier by the use of UDC.

:
:: ::